

ADAY ÖĞRETMENLERİN GÖZÜYLE MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI EĞİTİM KURUMLARINA ÖĞRETMEN ATAMA ESASLARI

Şenay SEZGİN NARTGÜN *

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığının öğretmen atamalarında izlediği yollar hakkında öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesidir. Bu araştırmadaki veriler, nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak 2006-2007 öğretim yılı güz ve bahar döneminde toplanmıştır ve verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve sürekli karşılaştırma teknikleri kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma evrenini Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi dördüncü sınıf öğrencileri (n=133) oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarının bazıları şunlardır: Katılımcılar kendi pedagojik formasyonlarının teoride iyi ama uygulamada yeterli olmadığını düşünmektedirler. Sözleşmeli öğretmen uygulamalarına sıcak bakmamaktadırlar. KPSS sınavının kaldırılmasını istemektedirler. Bulgular ışığında bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamu Personeli Seçme Sınavı, Öğretmen Atamaları, Pedagojik Formasyon

CANDIDATE TEACHERS' VIEWS ON THE CRITERIA OF APPONTMENT TO MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

ABSTRACT

The aim of this study is to examine preservice teachers' perceptions on teacher appointment procedures followed by the Ministry of National Education (MONE). The working population of this study were the fourth year students (n=133) attending the Education Faculty of Abant İzzet Baysal University,. During the study the qualitative data were collected through semi-structured interview technique in the spring semester of 2006-2007 academic year, and for the analysis of the data, content- analysis and continous comparison techniques were used. Some of the findings of the study were as follows : The participants believed that their teacher training courses were sufficiant in theory but insufficient in practice; they were against contract teacher applications and they wanted the Selection Examination for Professional Posts in Public Organizations to abolished. In the light of these findings, certain suggestions were recommended.

Keywords: The Selection Examination for Professional Posts in Public Organizations, Teacher Appointment, Teacher Training

* Yrd. Doç. Dr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
szbn@yahoo.com

GİRİŞ

Eğitim sisteminin sağlıklı çalışabilmesi için, eğitim süreci ile ilgili etkenler (Öğretmen, öğrenci, çevre...) sürekli etkileşimde ve belirli bir hedefe doğru uyum içerisinde ilerleme çabasıdır. Bu etkileşimde bulunan etkenler, öğretmen, öğrenci ve programdır. Bunlardan öğretmenin, programın hem uygulanması aşamasında yer alması hem de öğrencileri ile sürekli etkileşim içerisinde bulunması sebebiyle hizmet öncesinde yetiştirilmesi süreci önemli bir noktayı oluşturmaktadır.

Atatürk 1925’de İzmir Öğretmen Okulunda yaptığı bir konuşmada öğretmenlerin önemini “Öğretmeden, eğitmenen yoksun bir ulus henüz ulus adını almak yeterliliğini kazanmamıştır. Ona basbayağı bir kitle denir; ulus denmez. Bir kitle ulus olmak için kesinlikle eğitmenleri, öğretmenleri gerekser. Onlar ki, tüm bir toplumu ulusa dönüştürürler. Ulus, Ülke, cumhuriyet sizden yüksek hizmetler beklemektedir.” şeklinde ifade etmiştir.

İnsanın yetişmesi kitlelerin ulus sayılabilmesi için çok önemli bir pozisyonda olan öğretmenlerin yetiştirilmesi ve sisteme sokulması oldukça önemlidir. Türkiye’de Cumhuriyetin kurulmasından günümüze değin çeşitli şekillerde öğretmen yetiştirme, atama usulleri ve esasları uygulanmış ve farklı sonuçlarla karşı karşıya kalmıştır. Örneğin 11.10 1960’da yedek subayı adayı öğretmenler kanunu çıkarılmış, bu kanunun 2. maddesi gereği 2 yıl içinde lise ve dengi okullardan mezun olanlar ile herhangi bir yüksekokula veya üniversiteye devam edip de mezun olamayıp askerlik hizmeti gelenlerden 22.452 yedek subay adayı kurslardan geçirilerek özellikle köy okullarına tayin edilmişlerdir. 26 Temmuz 1963 tarihli bir kanunla sürekli olarak öğretmenliğe geçmişlerdir ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim kanunu ile ortaokul ve dengi okullardan mezun olanlardan 18 yaşını tamamlamış olanlar, bir kurstan geçirilerek muvakkat öğretmen olarak ilkokullara atamaları yapılmıştır (Akyüz, 2007). 1974 yılında mektupla öğretmen yetiştirme uygulaması yapılmıştır. Dönemin iktidarı 46 bin öğrenciyi bu programa dahil etmiş üç yılda yazın 5 haftalık çalışmalar biçiminde yapılarak toplamda 15 haftada öğretmen yetiştirilmiş, bu kursiyerler öğretmen olarak atanmış ve meslek, tarihi gelişimi içinde bundan zarar görmüştür. (Akyüz, 2007). Eğitim enstitüleri, 1975-1980 yılları arasında öğretim elemanı eksikliği, politik olaylar ve baskılarla normal programın dışında hızlandırılmış eğitim yoluyla öğretmen yetiştirmek zorunda kalmışlardır (Yıldız, 2004). MEB 1996’da tüm fakülte ve yüksekokul mezunlarında başvuranları sınıf öğretmeni olarak atamıştır. Bu şekilde onbinlerce kişi, hiçbir öğretmenlik formasyonu almadan ve sınavsız mesleğe girmiştir (Akyüz, 2007).

Günümüzde ise 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Eğitim Kurumları Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine dayalı olarak hazırlanmış 2563, 2570, 2573, 2578, 2581 sayılı esaslara göre öğretmen atamalarında dikkate alınacak hususlar şunlardır: Öğretmenliğe eğitim, fen, edebiyat, fen-edebiyat fakültelerinin mezun olanlar ile diğer yüksek öğretim kurumlarının bazı programlarından mezun olanların atanması esastır (madde 7) .

Buna göre (personel.meb.gov.tr, 05.01.2007):

1.Sınıf öğretmenliğine; yüksek öğretim kurumlarının sınıf öğretmenliği programından mezun olanlar,

2.İlköğretim alan öğretmenliklerine; yüksek öğretim kurumlarının ilköğretim alan öğretmenliği öğretmenliği programlarından mezun olanlar; (ilköğretim alan öğretmenlikleri programlarından mezun olanlarla ihtiyacın karşılanamadığı dönemlerde, alanla ilgili orta öğretim alan öğretmenliği programı mezunları),

3.Orta öğretim alan öğretmenliklerine;

I - Eğitim fakültesi mezunları

II - Eğitim fakültesi dışındaki yüksek öğretim programlarından mezun olup Orta Öğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans/ Pedagojik Formasyon Programını bitirenler ilgili mevzuatı uyarınca öğretmenlik için öngörülen merkezi sınavlardan aldıkları puan esas alınarak atanırlar.

(Madde 9) Bu esasların 7'inci maddesinde belirtilen nitelikleri taşıyan potansiyel adaylarla ihtiyacın karşılanamadığı atama dönemleriyle sınırlı olmak ve belirtilen nitelikleri taşıyan adayların atanmalarından sonra gelmek koşuluyla; yüksek öğretim programların mezun olanlardan Orta Öğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans ya da Pedagojik Formasyon programını tamamlamamış olanlar, Kamu Personeli Seçme sınavından 75 ve daha yukarı puan aldıkları takdirde, pedagojik yönden eksiklikleri daha sonra tamamlanmaları üzere alan öğretmenliklerine atanabilirler. Bu şekilde öğretmenliğe atanmaların Pedagojik Formasyon Eğitimleri adaylık dönemi içinde gerçekleştirilir...şeklinde ifade edilir.

Günümüzde öğretmen yetiştirme işi yüksek öğretim kurumları içinde eğitim fakültelerine verildiğinden Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve öğretmen atama görevi Milli Eğitim Bakanlığına verilmiştir. Bu nedenle bu iki kurum koordineli çalışmak zorundadır. Ancak eğitim fakültesi mezunlarının sayısı her zaman yeterli olmamış ve diğer fakülte mezunlarından öğretmen açığı kapatılmaya çalışılmıştır. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde YÖK daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi amacıyla uygulamalar başlatılırken, sayıları hızla artan, istihdam sıkıntısı çeken fen-edebiyat fakültelerini kurtarma temel amaç olarak karşımıza çıkmış ve bu fakültelerden mezun olanlarda sistemin değişik kademelerinde öğretmen olabilmişlerdir. Sınıf Öğretmenliği açığını eğitim fakülteleri ile kapatmaya çalışılırken, ortaöğretim alan öğretmeni yetiştirmek ve istihdam edebilmek için 4+1,5 tezsiz yüksek lisans programları yoluyla fen edebiyat fakültelerinden mezun öğrenciler yetiştirilmeye çalışılmaktadır (Üstüner, 2004). Üstelik bu öğrenciler zaman zaman 6., 7. ve 8. sınıflarda branş öğretmeni açığını da kapatmak için istihdam edilebilmektedirler (personel.meb.gov.tr, 05.01.2007). Bu açık kapatma için izlenen yollarda daha çok nicel verilerle ilgilenilmiş nitel veriler zaman zaman gözardı edilmiştir. Bu nedenle milli eğitim bakanlığının öğretmen atamalarında izlediği yollar hakkında öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesi bu araştırmanın amacı olmuştur. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- 1) Pedagojik formasyon nedir?
- 2) Kendi pedagojik formasyonunuzu yeterli görüyor musunuz?
- 3) Pedagojik formasyonu olmayanların öğretmen olması konusunda ne düşünüyorsunuz?
- 4) Sözleşmeli Öğretmen atamaları konusunda ne düşünüyorsunuz?
- 5) KPSS'ye ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 6) Öğretmen atamalarında KPSS yerine ne tür bir uygulama önerirsiniz?

YÖNTEM

Bu çalışmada, nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılmasının nedeni, konu hakkında ilgili öğretmen adaylarının birinci kaynak olarak dinlenmesiyle bilgi toplamaya çalışmaktır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dördüncü Sınıf öğrencileri (İlköğretim, Fen Bilgisi, Matematik, Türkçe, Sosyal Bilgiler) ve mezun olma durumundaki Üçüncü sınıf öğrencileri¹ oluşturmuştur. Dördüncü sınıf ve mezun olma

¹ Başarılı öğrenciler akademik ortalamaları 2,00 olursa bir üst sınıftan bir ders ve 2,50 olursa bir üst sınıftan iki ders, yaz okulunda üç ders almak koşuluyla 3- 3,5 yılda erken mezun olma durumuna geliyorlar.

durumunda olan üçüncü sınıf öğrencilerinden seçkisiz örnekleme yöntemi ile rastgele seçilen (n=133) öğretmen adayına araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme aracı uygulanmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından görüşmeyi gönüllü olarak kabul eden öğretmen adaylarıyla yapılmıştır. Veriler 2006-2007 öğretim yılı güz ve bahar döneminde toplanmıştır. Öğrencilerin tamamına ulaşılmama sebebi ise, katılımcı sayısı arttıkça aynı veriler tekrar tekrar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu da araştırma problemi ile ilgili bulguların yeterli bir biçimde ortaya çıktığı duruma işaret eden doyum noktasına araştırmacının ulaştığını, artık yeni bilgi veya görüş elde edilemediğini ortaya koymaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Geçerlilik, Güvenirlik Çalışması

Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış ölçeğin geliştirilme aşamaları şöyledir: Konu alanı ile ilgili literatürün taranması yoluyla elde edilen veriler, görüşme formu haline dönüştürüldükten sonra Eğitim Bilimleri alanında uzman, üniversite öğretim üyelerinin (eğitim bilimleri alanından 3 kişi) görüşlerine sunulmuş ve görüşleri doğrultusunda tekrar düzenlenmiştir. Oluşturulan görüşme formu eğitim fakültesinde farklı bölüm ve sınıflarda okuyan öğrencilere (13 öğrenci) uygulanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler literatür ile karşılaştırılarak doğruluğu kontrol edilmiştir. Daha sonra araştırmaya konu olan öğretmen adayları ile oluşturulan plan çerçevesinde görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler tekrar literatürle karşılaştırılmıştır. Bu yapılan işlemler ölçme uygulamalarının güvenilirliğini desteklemiştir.

Geçerlilik çalışması altında hem iç hem de dış geçerliliğe bakılmıştır. Araştırmacı tarafından elde edilen bulgular ilgili literatürle karşılaştırıldığında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bulgular, verilerin elde edildiği ortam dikkate alındığında anlamlı bir bütünlük oluşturmaktadır ve katılımcılar tarafından sorunun aynı şekilde anlaşıldığını göstermektedir. Elde edilen bulgular bu ortama bağlı olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmanın iç geçerliliğini sağlamaktadır. Araştırmacı elde ettiği bulguların ve sonuçların gerçeği yansıtmadığını kontrol etmek amacıyla ilgili literatürü taramış ve sonuçları desteklemiştir. Bu da çalışmanın dış geçerliliğini sağlamıştır (Freebody, 2003; Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve sürekli karşılaştırma teknikleri kullanılmıştır. Merriam (1998) tarafından belirtildiğine göre, tüm nitel veri analizi işlemleri aslında içerik analizi anlamına gelmektedir. Yarı yapılandırılmış sorulara verilen cevaplar ve cevapların içeriğine göre önce anlamlı gruplar haline getirilmiş daha sonra da tablolara dönüştürülmüştür. Katılımcıların her birine 1'den başlayarak 133'e kadar bir numara verilmiştir. İlginç görüşler katılımcıların numarası verilerek ayrıca sunulmuştur.

BULGULAR

Bu araştırmadaki katılımcıların bölüm ve sınıflara göre dağılımı tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Okudukları Bölümlere Göre Dağılımı

İlköğretim matematik Öğretmenliği	4.sınıf	33 kişi
	3-4 sınıf	12 kişi
İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği	4. Sınıf	20 kişi
İlköğretim Türkçe Öğretmenliği	4. Sınıf	16 kişi
	3-4 Sınıf	3 kişi
İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	4. Sınıf	12 kişi
Sınıf Öğretmenliği	4. sınıf	32 kişi
	3-4 sınıf	+ 5 kişi
TOPLAM		133 kişi

Araştırma soruları ve cevapları aşağıda verilmiştir.

1) Pedagojik formasyon nedir?

Bu soruya katılımcılar “eğitim – öğretim derslerinin olduğu sistemdir, eğitim bilimleri alanında alınan yeterlilik belgesidir”, “öğrencilere konunun öğretilmesi adına öğreticiye, konuları öğretirken etkili, verimli öğretmeyi ve öğrenci psikolojisine uygun davranışları sergileyebilme adına verilen dersler. Bu dersler: Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Sınıf Yönetimi, Rehberlik, Öğretimde planlama ve Değerlendirme, Psikolojiye Giriş, Eğitim Psikolojisi, Materyal Geliştirme....”, “şeklinde tanımlar vermişlerdir. Ancak katılımcılardan bazıları pedagojik formasyonun ne demek olduğundan habersizlerdir (41, 42, 50, 51).

2) Kendi Pedagojik formasyonunuzu yeterli buluyor musunuz?

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Kendi Formasyonlarına İlişkin Görüşleri

Önerilen kategoriler	Örnek İfadeler
Yeterli	<ul style="list-style-type: none">• Ders anlatırken hangi teknikleri kullanacağımızı, dersleri nasıl anlatacağımızı gibi tüm bilgileri alıyoruz.• Teorik açıdan yeterli, bir formasyon alıyoruz (daha iyisi olamazdı) ama sorun uygulamada nasıl uygulayacağımızı yeterince bilmiyoruz.• Dört yıl boyunca hem dersleri alıyoruz hem de alan hocalarının tecrübelerinden faydalanıyoruz.
Yetersiz	<ul style="list-style-type: none">• Nitelikli bir öğretmen olabilmek, bireyin kendisine bağlıdır.• Kendimizi yetiştirme yollarını izlemeliyiz• Araştırmalar yapmalıyız.• Uygulama boyutu yetersiz• Pek çok teknik öğreniyoruz ama sıralarımızı bile hareket ettiremediğimiz için uygulayıp göremiyoruz.

Tablo 2’ye bakıldığında katılımcılar kendi formasyonlarının da teoride iyi ancak uygulamada zayıf kaldığı düşüncesindedir. Ayrıca derslerin teorik ve kredileri yüksek olduğu için eğitim fakültesi öğrencilerin de pek çok konuda zayıf kaldıklarını söylüyorlar (68). Üstelik öğretmenler ne kadar donanımlı olurlarsa olsunlar ilk bir iki yıl bir acemilik olmaktadır (75). Ayrıca Bu mesleği para ya da bir iş bulabilme amacıyla seçmiş olan bireyler ise öğretmen olma kimliğini almayı hak etmemektedirler (102). “Kendi pedagojik formasyonumu yeterli bulmuyorum. Bu konuda çok fazla teorik ders almama karşılık bu bilgileri uygulayabileceğim bir sınıf ortamı ne yazık ki oluşturulmadı” (56).

Katılımcıların hemen hemen hepsi aldıkları formasyonun teorik olarak yeterli olduğunu ancak yaptıkları stajların yetersiz olduğunu, öğrendiklerini yeterince uygulama şansına sahip olamadıklarını, uygulama okullarına ihtiyaçları duyduklarını ifade etmektedirler.

115. katılımcı,

“Pedagojik formasyonumu yeterli bulmuyorum. Öğretmen olacak kişinin belli başlı özelliklere sahip olması gerekir. Bu belli başlı özellikleri aldığı pedagojik formasyonla geliştirilip, daha ileri düzeye getirilmelidir. Ülkemizde iş imkanının az olması nedeniyle ve öğretmenliğin garanti meslek ... gözüyle bakılması sebebiyle her önüne gelen eğitim fakültesini tercih ediyor. Öğrenci seçimi belli kriterlere göre yapılmıyor. Nasıl müzik, resim bölümlerine yetenekli kişiler alınıyorsa öğretmenliğe de yeteneği olan kişiler alınmalıdır. Yetenek olmayınca ne kadar bilgi verirseniz verin uygulamada başarısız olurlar...” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

3)Pedagojik formasyonu olmayanların öğretmen olması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyonu Olmayanların Öğretmen Olması Konusundaki Görüşleri

Önerilen kategoriler	Örnek İfadeler
Pedagojik formasyon almaya gerek yok	<ul style="list-style-type: none"> ● Alan bilgisi yeterli ise sorun yok
Pedagojik formasyon almadan öğretmenlik yapılamaz	<ul style="list-style-type: none"> ● Formasyon alarak öğretmenlik yapanların bile çok fazla eksikliği varken diğerleri öğrenciye hiçbir şey veremez ● Eğitim sistemine zarar veren bir uygulama ● Pedagojik formasyon dersleri bilgiyi nasıl aktaracağını gösteren derslerdir. ● Formasyon olmayanların öğrencilere kılavuzluk etmesi mümkün değildir. ● Sadece bilmek değil bildiğini aktarabilmekte önemlidir. ● Çocuk psikolojisinden, gelişiminden haberdar olmadan nasıl sağlıklı eğitim verilebilir.

Tablo 3'e baktığımızda katılımcılar pedagojik formasyon almadan öğretmenlik yapmanın sakıncalı olduğunu düşünmektedirler. Hatta 9 numaralı katılımcı "Bu kişiler kendilerine inanamayan, öğrenmek zorunda oldukları şeylere inanmayan en önemlisi öğretmenlik mesleğine inanmayan kişilerdir." diye görüşünü ifade etmiştir.

Katılımcıların çoğunluğu eğer pedagojik formasyon gerekli değilse eğitim fakültelerini kapatalım, her isteyen düşük puanlarla diğer bölümlere girsin, mezun olunca da yalan yanlış bilgilerle öğrencileri donatalım nasıl olsa onlar hiçbir şey bilmiyorlar diyerek serzenişte bulunmuşlardır (24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 31, 32, 33).

Katılımcıların çoğunluğu "bir dönem yoğun olarak pedagojik formasyonu olmayanların sistemin içine girmesi eğitim sistemimizin bozulmasına, hiçbir şey öğrenmeden öğrencilerin sistemden ayrılmasına sebep olmuştur. Sistem içinde kalan pedagojik formasyon olmayan öğretmenlerin bazıları kendilerini geliştiriyor belli bir zaman sonra öğretmenlik mesleğini öğreniyor bazıları ise mesleğinden nefret ederek sistemde kalmaya devam ediyor ancak bu zaman zarfından onun yetiştirdiği öğrencilerin ziyan olduğunu" düşünüyor. Sistemde bulunan ve pedagojik formasyon olmayan öğretmenler dönem dönem hizmetçi eğitimlere alınarak eğitilmelidir (89).

4) Sözleşmeli Öğretmen atamaları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Sözleşmeli Öğretmenler Atamaları Konusundaki Görüşleri

Önerilen kategoriler	Örnek İfadeler
Gereksiz bir uygulama	<ul style="list-style-type: none"> ● Önce sözleşmeli girip kadroya geçiyorlar. ● Bu bütçeyle ilgili bir uygulama ama herkes kadrolu olmalı ● Öğretmen olma hakkı üniversite bitince hemen verilmeli ● Öğretmenlere biraz daha saygı gösterilmeli ● Kadrolu öğretmenle sözleşmeli öğretmen arasında hiçbir fark yok ● Emegün karşılığı bu olmamalıdır. ● Öğrenciler bir dönemde kaç kez öğretmen değiştirmek zorunda kalıyorlar.
Gerekli bir uygulama	<ul style="list-style-type: none"> ● Boşta kalmak yerine öğretmenlik yapılıyor ● Öğrencilerin öğretmensiz kalmaması için iyi bir uygulama/öğretmen açığını kapatma adına iyi bir uygulama ● Ancak adaletsizlikler çok fazla ● KPSS de başarılı olamayanlar için yeni bir fırsat kapısı

Tablo 4'e göre katılımcılardan bir kısmı sözleşmeli öğretmen uygulamasını boşta kalmamak okulların öğretmensiz kalmaması için iyi bir uygulama olduğunu ifade ederken, çoğu katılımcı eğer öğretmen açığı varsa neden kadrolu öğretmen alınmadığını merak ediyor.

21 numaralı katılımcı “Eğitim devletin en önemli vazifesidir.Eğitimin sözleşmeli olması kaliteyi düşürür. Bunun sonucunu da toplumca korkunç bir biçimde öderiz. Devlet yanlış yerden tasarruf etmeyi deniyor. Sağlık ve eğitim alanlarında tasarruf olmaz Öğretmen tasarruf yapılması eğitim bitmesi anlamına gelmektedir” şeklinde görüşünü bildirirken pek çok katılımcı da bu görüşü desteklemektedir (28,27, 26). Uygun’un (2005) araştırma sonuçları da sözleşmeli öğretmenliğin kaynak yetersizliğine dayalı geçici bir çözüm olduğunu, ancak bunun öğretmenliğin meslekleşmesini ve öğretmenin başarısını olumsuz etkileyeceğini vurgulamaktadır.

Kadrolu mesleğe adım atanlar daha sonra kadroya geçiyorlar bu daha kolay bir yol olarak görülüyor (29). Diğer yandan 41 numaralı katılımcı bu yöntemin KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) ile gelecek olanların önünü tıkadığı görüşündedir. Katılımcıların çoğunluğu bu uygulamanın gereksiz bir o kadar da sıkıntılı olduğu görüşünde birleşiyorlar. Tek yönlü bir sistemi daha uygun görüyorlar. Katılımcılara göre, KPSS’de yeterli puanı alanla alamayan bir süre sonra eşitlenmiş oluyor bu nedenle çelişkili bir uygulama olduğunu yeniden bir düzenleme yapılmalıdır. 99 numaralı katılımcı bir soruyla durumu şöyle özetlemiştir “Eğer bir aday KPSS’yi kazanmadı diye kadrolu öğretmenliğe almıyorsan, sözleşmeli öğretmen olarak neden alıyorsun?”.

5) KPSS’ye ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının KPSS’ye İlişkin Görüşleri

Önerilen kategoriler	Örnek İfadeler
KPSS kaldırılmsın	<ul style="list-style-type: none">● Dört sene okuduktan sonra hayatın bir sınava bağlı olması yanlış● Sadece alana yönelik olmalı● Mezunların önünde bir engel● Eğer fazla mezun varsa ihtiyaç kadar öğretmen yetiştirilsin● Çünkü bu sınavı geçemeyenin öğretmenlik vasfı yokmuş gibi düşünülüyor● KPSS’yi geçenlerin iyi bir öğretmen olduğunu gösteren bir kanıt yok● Üniversitelerde verilen eğitimin yeterli olması böyle bir sınava gerek duyulmaması gerekir.● Böyle devam ederse fakülteler 3 yılmiş gibi davranılmaya başlanacak aynı ÖSS’de olduğu gibi.● Sınav kaygısı ile çok başarılı öğretmen olabilecekler sınavda başarısız olabiliyor.
KPSS kaldırılmasın	<ul style="list-style-type: none">● Mezun olan öğretmen adayı sayısı çok fazla olduğu için bir sınavla eleme uygun● Türkiye’de bu işe sınavdan başka çözüm olamaz● Devletin yaptığı gizli istihdam ve yığılmayı önlemeye yönelik bir uygulamadır● Eğitim fakültesini bitiren herkesin öğretmen olabileceğine inanmıyorum

Tablo 5’ i incelediğimizde KPSS uygulamalarını çeşitli sebeplerle uygun bulan ve bulmayanların olduğu göze çarpmaktadır. ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi)’nin para tuzağı olarak düşünen katılımcı sayısı hiç de azımsanmayacak ölçüde üstelik puan barajının özellikle Fen Bilgisi Öğretmenliği için çok yüksek olması öğrencilerin motivasyonun düşürmektedir. Bu öğrencileri derslerden uzaklaştırıp dershanelere ve ezberleme yöntemlerine yönelmelerine sebep olmaktadır. Bu aşamada gelir düzeyi yüksek öğrenci ile gelir düzeyi düşük öğrenci arasında fark oluşuyor. Dershaneye devam eden soru çözüme teknikleri öğrenen adaylar sınavda daha başarılı olabiliyor (61).Katılımcılar üstelik bazı soru gruplarının adayların hiç artık karşılaşmadıkları alanlardan olduğunu düşünüyorlar. Bu nedenle de hemen hemen hepsi kaldırılması yönünde görüş bildirmişlerdir.

39 numaralı katılımcı “Devlet hiçbir zaman yetiştirdiği öğrencilerine, yetiştiren öğretmenlerine, öğretim sistemlerine güvenemedi, sorun eğitim sistemiyle ve gelişmişlik

düzeyle ilgili olsa gerek” diyerek düşüncelerini aktarmıştır. 41 numaralı katılımcı “ KPSS 4. sınıf öğrencilerini psikolojik olarak olumsuz etkileyen bir sınavdır. Önce ÖSS(Öğrenci Seçme Sınavı) sonra KPSS sonra uzmanlık sınavları v.b. ölene kadar sınav ile yaşamak ne derece doğrudur” diyerek gelecekle ilgili kaygılarını dile getirirken 45, 68 ve 69 numaralı katılımcılar da aynı kaygıları taşımaktadır. “KPSS ile birlikte diplomalar taşıdıkları anlamları yitiriyorlar” (75).

“Katılımcılar alternatif olarak düşünülen not ortalaması gibi uygulamalarında adaletsizlik olacağını çünkü her okulun ya da fakültenin değerlendirme sisteminin farklı olduğu” görüşündeler (84).

86 numaralı katılımcı “...Mükemmel aktarımı olan bir öğretmen adayının öğretmen olamaması ama vasat bir adayın ezberle öğretmen olmasını sağlayan KPSS acaba neyi ölçüyor?” diyerek sisteme ilişkin kaygılarını dile getiriyor. Bir başka katılımcıya göre Sınav yetersiz, öğretmenliğe ilişkin özellikler sadece bu yolla ölçülemez. Özellikle fiziksel yeterliliklere, sınıf yönetiminde ne kadar iyi olduğuna gibi özelliklere bakılarak değerlendirme yapılması gerekir. Her branş için farklı özelliklerin ölçülmesi ve denenmesi ona göre seçim yapılması gerekir (96).

6) Öğretmen atamalarında KPSS yerine ne tür bir uygulama önerirsiniz?

En önemli iş eğitime ayrılan bütçenin artırılmasıdır. Emekliliği gelmiş öğretmenlerin sistemden çıkarılması ile işe başlanmalıdır. Katılımcılar ihtiyaca göre öğrenci alınması gerektiğini, fazla öğrenci yetiştirilmeye çalışılmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca yeni uygulanacak olan alan sınavı ile KPSS sınavının birlikte uygulanmasının daha iyi olacağı inancındadırlar. Mutlaka bir eleme yapılacaksa bunun sınavla olması gerektiği, bunun da torpili önleyeceği görüşündeler.

Bir başka öneri ortalamaların dikkate alınması yönünde üstelik her yıl bitirme sınavı gibi genel bir sınav yapılarak dönem sonunda puanları ve başarı durumlarına göre atama yapılabilineceği, performans sınavlarının yapılması gerektiği yönünde bir öneriler sunulmaktadır.

Bir başka grup öğretmenlik mesleğinin uygulama işi olduğunun bu yüzden uygulamaya yönelik bir değerlendirmeye tabi tutularak örneğin ders anlatırılarak eleme yapılması gerektiğini önermektedirler. Mezun olduktan sonra uzman öğretmen denetiminde bir yıl stajyer öğretmen olarak çalışıp başarılı olanların öğretmen olarak ataması önerilmektedir. Tüm bunlara rağmen 4 yıl okuduktan sonra bir sınavla değerlendirilmek istemiyorlar.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkiye’de öğretmen yetiştirme amacıyla hazırlanmış programlara bakıldığında pedagojik formasyon derslerinin çeşitli yıllara dağıldığı görülmektedir. Derslerin büyük bir kısmı teoriye dayanmaktadır. Bu nedenle fakültede pedagojik formasyonun teorik kısmı verilmektedir. Uygulama için Eğitim Fakültesi öğrencileri I. yıl II. Dönemde öğretmenlik uygulaması I, Dördüncü sınıf VII. Dönemde öğretmenlik uygulaması II ve VIII. Dönemde öğretmenlik uygulaması dersleri (www.ibu.edu.tr/fakulte.htm) adı altında ilköğretim okullarına gitmektedirler.

Öğretmenlik mesleğinin yerine getirebilmek için öğretmen adaylarının belli bilgi birikimine ve belli becerilere sahip olmaları beklenmekte ayrıca bu bilgi ve beceriler öğretmen adayları atandıktan sonra sınıfları içerisinde karşılaştıkları sorunların çözümünde onlara büyük kolaylıklar sağlayacaktır. Bu açıdan ele alındığında öğretmen adaylarının öğrenci psikolojisi, öğretim ilkeleri ve yöntemleri, sınıf yönetimi, ölçme ve değerlendirme ve öğretmen mesleği ile ilgili diğer alanlara ilişkin belli bilgi ve becerilere sahip olmaları

gerekmektedir. Bunun sonucunda öğretmen adaylarına bu bilgi ve becerileri sağlayan derslerin de pedagojik formasyonu sağlayan dersler olduğunu söylemek mümkündür.

Bununla birlikte öğretmen adayları eğitim fakültelerindeki öğrenimleri sürecinde çeşitli pedagojik formasyon dersleri almalarına rağmen pedagojik formasyon derslerinin ne (ler) olduğunu bilmedikleri gözönünde bulundurularak çalışma sırasında öncelikle bu konu üzerinde durulmuş ve daha sonra diğer sorulara geçilmiştir. Bu bağlamda öğretmen olmaya az bir süresi kalmış -geleceğin öğretmenlerinin- öğrencilerin dört tanesinin pedagojik formasyonun bilmemesi de ayrıca bu soruyu önemli kılmakta ve sorunun boyutlarının ne derece önemli olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarına kendi pedagojik formasyonlarını yeterli bulup bulmadıkları sorulduğunda katılımcılar kendi pedagojik formasyonlarını teorik açıdan iyi ancak uygulama açısından zayıf olduğu, daha fazla uygulama yapmaları ve deneyimli öğretmenlerden destek almalarının daha uygun olacağı yönünde görüşe sahiptirler. Korkut (1999)'un çalışma sonuçlarına göre de pedagoji eğitimi mutlaka olmalıdır. Cemaloğlu (1998) nitelsiz öğretmenin öğrenci performansını düşürdüğünü bu nedenle öğretmenin aldığı eğitimin kaliteli olması gerektiği üzerinde görüş bildirmiştir. Varah, Theune ve Parker (1986) araştırma sonuçlarına göre stajyer öğretmenlerin, öğretmen yetiştiren kurumlardan mezun olup göreve atandığında daha önce öğretmenlik tecrübesi olmadığından, akademik etkinliklerini yürütmede ona gerekli bilgi ve davranışlarda yardımcı olacak, yönlendirici, deneyimli öğretmenlerin rehberliğine ihtiyaç vardır. Mezun olanların hemen öğretmenlik yapması sorunlara sebep olmaktadır, bu nedenle uzman öğretmenler denetiminde çalışmalıdırlar (Feiman and Nemser, 1999; Zeichner and Schulte, 2001). Bu görüşe destekler nitelikte olan Ekenci ve Ayar (2000)'ın araştırma kapsamındaki stajyer beden eğitimi öğretmenlerinin %47'si derslere bağımsız girmenin mesleğe uyumda problem yarattığı görüşündedirler. Çoban (2003) Alman Eğitim Sisteminde öğretmen adaylarının derslere katıldıklarını, eğitim okullarında rehber kontrolünde veya bağımsız öğretimi gerçekleştirdiklerini, eğitim teorisi çalışmalarına, uygulamalı öğretimle deneyim kazandırma çalışmalarına katıldıklarını ifade etmektedir.

Diğer yandan katılımcılardan bazıları pedagojik formasyonun ne demek olduğundan habersizler, bu eğitim derslerine gereken önemin verilmemesi ve hangi dersi ne amaçla aldıklarını bilmemelerinden de kaynaklanıyor olabilir. Abbas Güçlü (2006) "Bugün Söz Öğretmenlerde" başlıklı yazısında yer verdiği iki mektup durumu çok iyi özetlemektedir. İşte iki farklı mektuptan alıntılar: "Fen fakültesini bitirip öğretmen olabilmek için yapmak zorunda olduğum tezsiz yüksek lisans programı mülakatına katılmıştım. Jüri başkanı, birkaç bilimsel sorunun ardından hangi liseden mezun olduğumu sordu. Anadolu lisesi deyince, 'Yani şimdi anadolu lisesini bitirip öğretmen mi olacaksın?' dedi. Toplumun en eğitilmiş kesiminin bakış açısı bile böyle.. Evet, öğretmen oldum. Öğrencinin karşısına çıkacak eğitimci donanımlı ve pek çok konuda söyleyecek birkaç sözü olmalı. Sadece dört işlem yapan bir matematikçi veya sadece kurbağaların kalbinin kaç odacıklı olduğunu anlatan bir biyoloji öğretmeni öğrencisiyle ne kadar paylaşımda bulunabilir ki?"

Pedagojik formasyona ilişkin araştırma sonuçları ile Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesi örtüşmektedir. Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları şöyledir (Ataünal, 1994):

"Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır."

"Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yükseköğrenim görmelerinin sağlanması esastır..."

Korkut (1999)'un Freiberg ve Driscoll (1992)'den aktardığına göre eğitim formasyonu bireyin mesleki gelişiminin hangi aşamasında ve nasıl kazanılacağına yönelik bilgi verdiğini bize göstermektedir. Bazı katılımcılar fen edebiyat fakültelerinden mezun

olanların pedagojik formasyonları yeterli olmasa da zamanla meslek içerisinde kendilerini geliştirebileceklerini ifade etmişlerdi. Ancak yapılan araştırmalar öğretici olarak etkililik sağlama da deneyimin yeterli olmadığını göstermektedir (Korkut, 1999).

31/3/2006 tarih ve 26125 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5473 sayılı Kanunla 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) bendinde değişiklik yapılarak Bakanlığımıza bağlı eğitim kurumlarında norm kadro uygulaması sonucu ortaya çıkan öğretmen ihtiyacının kadrolu öğretmen istihdamıyla kapatılamaması hallerinde sözleşmeli öğretmen istihdam edilmesine imkân sağlanmıştır (MEBPGM, Genelge 2006/58). Milli Eğitim Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nün 103914 sayılı yazısına göre; Bakanlığa bağlı eğitim kurumlarında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli istihdam edilen öğretmenlerin sözleşmeleri 31.12. 2007 tarihine kadar uzatılmıştır. Bu sözleşmeli öğretmenlerin sistemde devam edecekleri anlamına gelmektedir. Araştırmada sözleşmeli öğretmenlerle ilgili olarak katılımcıların görüşleri farklılık göstermekle birlikte, eğer öğretmenler açığı varsa niye KPSS sınav sonuçlarına göre atama yapılmadığı yönünde görüş bildirmektedirler. Diğer yandan öğretmen adayları KPSS sınavını eleştirmekte ve mutlaka sınav gerekiyorsa daha alana özgü olması gerektiği yönünde öneriler sunmuşlardır. Bir grup katılımcı da sözleşmeli öğretmenliğin açıkta kalmaktansa iyi bir uygulama olduğunu düşünmekle birlikte daha sonra sözleşmeli öğretmenlerin kadroya geçmesini adaletsizlik olarak düşünüyorlar. MEB Personel Daire Başkanlığı "Sözleşmeli olarak çalışan öğretmenlerin, Bakanlığımızca alanlarında belirlenen KPSS taban puanı ve üzerinde puan almaları hâlinde, öğretmen atama dönemlerinde kadrolu öğretmen olarak atanmak üzere başvuruda bulunmaları ve KPSS puanları itibarıyla alanlarında belirlenen kontenjana girmeleri hâlinde kadrolu olarak atanmaları mümkün bulunmaktadır. Bunun dışında sözleşmeli olarak çalışan öğretmenlerin doğrudan kadroya geçirilmeleri gibi bir durum söz konusu değildir." şeklinde açıklama yapmaktadır ([http://www.devletim.com/haber.asp?hbr=251, 12.02.2007](http://www.devletim.com/haber.asp?hbr=251,12.02.2007)). Ayrıca eğitim alanında faaliyet gösteren üç büyük eğitim sendikası da (Eğitim-Sen/ Türk Eğitim-Sen / Eğitim Bir-Sen) sözleşmeli öğretmenliğe karşıdır ve karşı olma nedenlerinden bazıları şöyledir (Uygun, 2005):

- 1.Sözleşmeli öğretmen kadrolu öğretmen şeklinde öğretmenler arasında ayrımcılık olacaktır.
- 2.Sözleşmeli öğretmenlerle eğitimin kalitesi düşecektir.
- 3.Eğitimde fırsat eşitliği daha da bozulacaktır. Çünkü bazı bölgelerde niteliği ve motivasyonu düşük sözleşmeli öğretmenler görev alacaktır....

Araştırma bir diğer sonucuna göre katılımcılar dört yıllık eğitimleri sonunda bir sınavla geleceklerinin belirlenmesine karşılar. Bu nedenle ihtiyaç kadar öğretmen yetiştirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. KPSS'ye alternatif nasıl bir uygulama önerirsiniz sorusuna ise ilki Ağustos 2007'de Kamu görevlerinde İlk Defa Atanacaklar için Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelikte yapılan değişiklikle eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfına dahil öğretmen kadrolarına, Kamu Personel Seçme Sınavı sonucuna göre alınacak puanın %50'si ile Milli Eğitim Bakanlığınca yapılacak olan seçme sınavı sonucunda alınacak puanın %50'si esas alınmak suretiyle atama yapma imkanı verecek olan (<http://www.devletim.com/haber.asp?hbr=126>) alan sınavı ve KPSS sınavı şeklinde cevap vermişlerdir. Bir başka öneri mezun olduktan sonra uzman öğretmen denetiminde bir yıl çalışarak başarılı olanların öğretmen olarak atama yapılabileceğini ancak tüm bunlara rağmen 4 yıl okuduktan sonra bir sınavla değerlendirilmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Huffman ve Leak (1986) çalışmalarında yeni atanan öğretmenlerin birinci yılda uzman öğretmenden

formal ve informal eğitim aldıklarında öğretmenliğe daha iyi adapte olduklarını, uzman öğretmenlere göre ise öğretmenliğin ilk yılında mutlaka desteğe ihtiyaç olduğunu, hata yapılabildiğini vurgulamaktadırlar.

Katılımcılar mutlaka bir eleme olacaksa Türkiye koşullarında en sağlıklı elemenin yine sınavla olacağını diğer türlü adil olmayan sonuçların ortaya çıkacağını bildirmektedirler. Diğer yandan bu tür sınavların dershaneciliği de körüklediğini ifade etmektedir. Abbas Güçlü'nün (2006) "Dershanecilik Sektörü Nereye Gidiyor" başlıklı yazısında ÖSS'ye, OKS (Ortaöğretim Kurumları Sınavı)'ye, TUS (Tıpta Uzmanlık Sınavı)'a, KPSS'ye artan başvurulara paralel olarak dershanecilik sektörünün de sürekli büyüdüğünü sınavlara yaklaşık 3 milyon kişinin girdiğini, dersanelere devam eden öğrenci sayısının ise 1 milyon civarında olduğunu ve sektöre akan para ise yapılan araştırmalara göre 8-10 katrilyon lira civarında olduğunu belirtmiştir.

Son söz olarak Eğitim Fakültesi mezunları dışında öğretmen ataması yapmanın sakıncalarının olabileceğini, eğitim fakültesindeki formasyon derslerinin de kapsamının daha genişletilmesi gerektiğini, KPSS sınavında iyileştirmeler yapılması gerektiğini söyleyebiliriz. Pedagojik formasyon veren öğretim üyelerine eğitim alan öğrencilerin kalitesi, ilgi ve beklentilerine ilişkin görüşlerini almaya yönelik bir araştırmada yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2001). Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi. Genişletilmiş 8. Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Akyüz, Y. (2007). Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000- M.S. 2007. Gözden Geçirilmiş 11. Baskı. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Ataunal, A. (1994). Türkiye'de İlkokul Öğretmeni Yetiştirme Sorunu (1923-1994) ve ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya'da ki Çağdaş Uygulama ve Eğilimler. Ankara: Ders Aletleri Yapım Merkezi Matbaası.
- Cemaloğlu, N. (1998). Eğitimde Kalitenin Tanımlanması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 14, 233-248.
- Çoban, A. (2003). Türk ve Alman Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Eğitimi ve Boyutları. Akademik Araştırmalar Dergisi. 17, 77-90.
- Ekenci, G. Ve Ayar, A. (2000). Stajyer Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Problemleri. II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu 10-12 Mayıs 2000 Bildiriler. Çanakkale.
- Feiman-Nemser, S. (1999). A conceptual review of the literature on teacher induction. Washington, DC: U.S. Department of Education, Office of Research and Information.
- Freebody, P. (2003). Qualitative Research in Education. London: Sage Publications.
- Huffman, G. And Leak, S. (1986). Beginning Teachers' Perceptions of Mentors. Journal of Teacher Education, 37 (1), 22-25.
- Güçlü, A. (2006). Bugün Söz Öğretmenlerde. <http://www.milliyet.com.tr/2006/11/24/yazar/guclu.html>, 09.02.2007
- Güçlü, A. (2006). Dershanecilik Sektörü Nereye Gidiyor. <http://www.milliyet.com.tr/2006/05/10/yazar/guclu.html>, 09.02.2007
- <http://www.devletim.com/haber.asp?hbr=251>, 09.02.2007
- <http://www.devletim.com/haber.asp?hbr=126>, 09.02.2007
- <http://www.ibu.edu.tr/fakulte.htm>, 04.06.2007
- <http://personel.meb.gov.tr>, 05.01.2007
- Korkut, H. (1999). Öğretim Üyelerinin Pedagojik Formasyon Gereksinimleri. Kuram ve

- Uygulamada Eğitim Yönetimi. 5 (20) Güz, 477-502.
- Merriam B. S. (1998). *Qualitative Research and Case Study Applications in Education*. San Francisco: Jossey Bass Publishers, No: 2.
- Uygun, S. (2005). Türkiye’de geçici Öğretmen İstihdam Sorunu XIV Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 28-30 Eylül 2005. Denizli: Anı Yayıncılık, 589-595.
- Üstüner, M. (2004) Geçmişten günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5 (7),63-82.
- Varrach, L. J., Theune, W.S., and Parker, L. (1986) Beginning Teachers: Sink or Swim? *Journal of Teacher Education*, 37 (1), 30-34.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Arastırma Yöntemleri*. 3. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, K. (2004). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme. Öğretmenlik Mesleğine Giriş Alternatif Yaklaşım (Ed.M.D. Karslı) Ankara: Öğreti, 293-324.
- Zeichner, K. M. and Schulte, A. K. (2001). What We Know and Don’t Know from Peer-Reviewed Research about Alternative Teacher Certification. *Journal of Teacher Education*. 52 (4), 266-282